

ULKOASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 5/2012 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 136 artiklan muutoksen hyväksymisestä

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 14 päivänä syyskuuta 2011 lähettänyt ulkoasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 136 artiklan muutoksen hyväksymisestä (HE 12/2011 vp).

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslaki-valiokunta ja valtiovarainvaliokunta ovat antaneet asiasta lausunnot (PeVL 6/2011 vp, VaVL 3/2012 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa on ollut kuultavana
- yksikön päällikkö Kaija Suvanto, ulkoasiainministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 136 artiklan muutoksen niitä jäsenvaltioita koskevaa vakaushmekanismia varten, joiden rahayksikkö on euro. Eurooppa-neuvosto hyväksyi päätöksen perussopimuksen muuttamisesta yksinkertaistetussa tarkistusmenettelyssä maaliskuussa 2011.

Ehdotetulla muutoksella täydennetään perussopimusta määräyksellä, jossa todetaan, että jäsenvaltiot, joiden rahayksikkö on euro, voivat perustaa vakaushmekanismi, joka aktivoidaan, jos se on välttämätöntä koko euroalueen vakauden turvaamiseksi. Lisäksi uudessa määräyksessä todetaan, että mahdollisen pyydetyn rahoitus-

tuen myöntämiselle mekanismin puitteissa asetetaan tiukat ehdot. Perussopimukseen ehdotettu lisäys ei merkitse mekanismin perustamista, vaan siitä on tehtävä erillinen hallitustenvälinen sopimus. Muutos ei siten lisäisi perussopimuksissa unionille annettua toimivaltaa, eikä unioni voisi perustaa mekanismeja säädöksellään.

Sopimusmuutos tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013, jos jokainen jäsenvaltio on siihen mennessä ilmoittanut neuvoston pääsihteerille hyväksyneensä päätöksen. Muussa tapauksessa muutos tulee voimaan viimeisen ilmoituksen vastaanottamista seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Käsittelyssä olevassa esityksessä ehdotetaan, että EU:n perussopimusta täydennetään, niin että jäsenvaltiot joiden rahayksikkö on euro, voivat tarvittaessa perustaa pysyvän vakaushmekanismin koko euroalueen rahoitusvakauden turvaamiseksi. Hallituksen esityksen mukaan perussopimuksen täydentämisellä voidaan tehostaa euro maiden talousarvioita koskevan kurinalaisuuden yhteensovittamista ja laatia euromaita koskevia talouspolitiikan laajoja suuntaviivoja.

Valiokunta huomauttaa, että Suomen aloitteesta muutosta tarkennettiin niin, ettei se tule koskemaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 125 artiklaa, jonka mukaan unioni ja toinen jäsenvaltio eivät ole vastuussa eivätkä ota vastatakseen toisen jäsenvaltion sitoumuksista (niin sanottu avustamiskielto-lauseke, no bailout -lauseke).

Eurooppa-neuvosto päätti joulukuun 2010 kokouksessa, että SEUT 136 artiklan muutos toteutettaisiin Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 48 artiklan 6 kohdassa tarkoitettussa yksinkertaistetussa menettelyssä. Päätös hyväksyttiin 25.3.2011 kokoontuneessa Eurooppa-neuvostossa. Muutos tulee voimaan, kun jäsenvaltiot ovat hyväksyneet sen kansallisesti. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan sopimusmuutos on eduskunnan hyväksymisen jälkeen tarkoitus saattaa voimaan valtioneuvoston asetuksella hallituksen esityksen antamisen jälkeen voimaan tulleen perustuslain muutoksen mukaisesti. Tarkoitus on, että sopimusmuutos tulisi voimaan tammikuussa 2013.

Eduskunnan hyväksymisen tarpeellisuus ja säätämisyjärjestys

Perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaan (PeVL 6/2011 vp) ehdotettu muutos on selvästi-kin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 136 artiklaa oikeudellisesti selventävä tilanteessa, jota ei voitu ennakoida sopimusta laadittaessa. Muutoksen ei voida katsoa lisää-

vän unionin toimivaltaa, minkä vuoksi se voidaan tehdä yksinkertaistetussa menettelyssä.

Vakaushmekanismi voidaan perustaa ainoastaan hallitustenvälisellä sopimuksella, eikä unioni siten voi perustaa mekanisme omalla lainsäädännöllään. SEUT 136 artiklaan tehtävä muutos ei lisää tai muutenkaan muuta perussopimuksissa unionille ja sen toimielimille annettua toimivaltaa. Muutoksella ei siten luoda vakaushmekanismille sellaista Eurooppa-oikeuden mukaista oikeusperustaa, jolla annettaisiin unionille toimivaltaa. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan (PeVL 6/2011 vp), ettei muutos itsessään merkitse mekanismin perustamista, vaan siitä on tehtävä erillinen sopimus.

Ulkoasiainvaliokunta toteaa selvytyden vuoksi, että toiminnassa olevat Euroopan rahoitusvakaushmekanismi (ERVM) ja Euroopan rahoitusvakaushväline (ERVV) perustettiin SEUTin 122 artiklan 2 kohdan nojalla, jonka mukaan yksittäisille jäsenmaille voidaan myöntää taloudellista apua tietyin perustein. Saman artiklan nojalla perustetun Euroopan vakaushmekanismin (EVM) on tarkoitus korvata väliaikaiset rahoitusvälineet eli ERVM ja ERVV. EVM:n on tarkoitus olla toimintavalmis heinäkuussa 2012. Nyt käsittelyssä olevalla muutoksella luodaan selkeät oikeudelliset puitteet vakaushmekanismin perustamiselle, joten artiklan 122 kohdan 2 käyttö tämän tyyppisiin tapauksiin käy tarpeettomaksi.

Oikeustilaa selventävä SEUT 136 artiklan muutos ei kuulu lainsäädännön alaan. Eurooppa-neuvoston päätöksellä tehty sopimusmuutos edellyttää kuitenkin eduskunnan hyväksymistä, koska sitä on koko euroalueen rahoitusvakaushden turvaamiselle keskeisenä sopimusmääräyksenä pidettävä perustuslain 94 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla merkitykseltään huomattavana, erityisesti nykyisen Euroopan laajuisen talouskriisin oloissa. Perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaan kokonaisuutena tarkastellen ja etenkin muutoksen soveltamisala huomioon ottaen tällaista unionin taloudelliseen toimin-

taan keskeisesti vaikuttavaa ratkaisua voidaan pitää varsin tärkeänä.

Nizzan sopimuksen hyväksymisen yhteydessä perustuslakivaliokunta totesi, että sääntelyn kokonaisuuden kannalta epäolennaiset lisäykset ja muutokset, jotka sinänsä merkitsevät perustuslakipoikkeuksien vähäistä laajentamista, voidaan toteuttaa tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä, jos perustuslakipoikkeuksena aikanaan säädetyn kokonaisuuden luonnetta ei tällä tavoin muuteta toisenlaiseksi. Perustusvaliokunnan mukaan kyseessä on jo vallitsevaa oikeustilaa koskeva selvennys, joten perustusvaliokunta pitää hallituksen tavoin selvänä, että esityksessä tarkoitettu päätös ei kosketa perustuslakia sen

94 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla ja esitys voidaan hyväksyä äänen enemmistöllä.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella ulkoasiainvaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä tarkoitetun Eurooppa-neuvoston päätöksen.

Helsingissä 26 päivänä huhtikuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pertti Salolainen /kok
jäs. Ilkka Kanerva /kok
Ilkka Kantola /sd
Saara Karhu /sd
Mari Kiviniemi /kesk
Johannes Koskinen /sd

Annika Lapintie /vas
Maria Lohela /ps
Tom Packalén /ps
Aila Paloniemi /kesk
Ben Zyskowitz /kok
vjäs. Seppo Kääriäinen /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Svinhufvud.

VASTALAUSE

Perustelut

Perussuomalaiset ovat alusta lähtien vastustaneet ylivelkaantuneiden euromaiden suoraa ja katteetonta tukemista. Tukipaketit ovat Suomen kannalta epäoikeudenmukaisia ja vaarallisen kalliita. Suomi ei ole aiheuttanut tätä kriisiä. On epäoikeudenmukaista asettaa suomalainen veronmaksaja tämän kriisin maksumieheksi. Perussuomalaisten mielestä täydellisesti epäonnistunut nykyinen tukipakettipolitiikka on lopetettava. Näin ollen emme kannata edes mahdollisuutta perustaa ehdotetunkaltaisia vakausmekanismeja. Mielestämme vakausmekanismit mahdollistavat budjettivallan siirron unionille ja ovat täten osa liittovaltiokehitystä. Perussuomalaiset ovat alusta asti vastustaneet liittovaltiokehitystä.

Viitaten PeVL 6/2011 vp jättämäämme erivään mielipiteeseen, artiklaan 136 tehtävällä muutoksella mielestämme lisätään unionin toimivaltaa, joten siitä ei olisi tullut päättää Eurooppa-neuvostossa yksinkertaistetussa tarkistusmenettelyssä. Tästä johtuen asiasta on päätettävä eduskunnassa nyt perustuslain 94.2 §:n tarkoittamalla tavalla määräenemmistöllä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta ei hyväksy hallituksen esityksessä tarkoitettua Eurooppa-neuvoston päätöstä.

Helsingissä 26 päivänä huhtikuuta 2012

Maria Lohela /ps
Tom Packalén /ps